

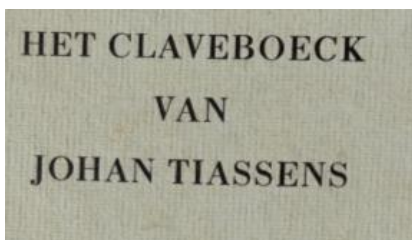

Oude Rijte, Lammerburen en Electra hoe zit het precies?

Door Jan Enne Haack

Het grote gemaal, dat in de volksmond Electra wordt genoemd, kan als het nodig is, per minuut 4500 m³ water verwerken. De naam *Electra* verwijst naar het voormalige waterschap met die naam. Het gemaal zelf heet eigenlijk De Waterwolf te Lammerburen en het was, toen het in 1918 werd gebouwd, een van de modernste en grootste elektrisch

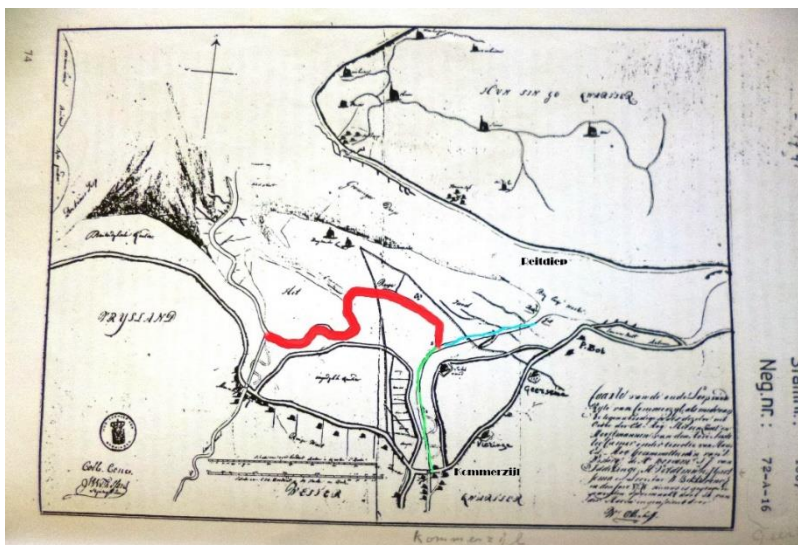
aangedreven watergemalen in Europa. Het zorgt ervoor dat ruim 100.000 ha bemalen wordt.

Jelum

Ten zuiden van het gemaal aan de andere kant van het water, is een lichte verhoging in het landschap te zien. Dit is de top van een oude wierde of terp die daar al voor het begin van de jaartelling is opgeworpen. De wierde werd Jelum of Jelamer genoemd en is veel groter geweest. Nadat rond

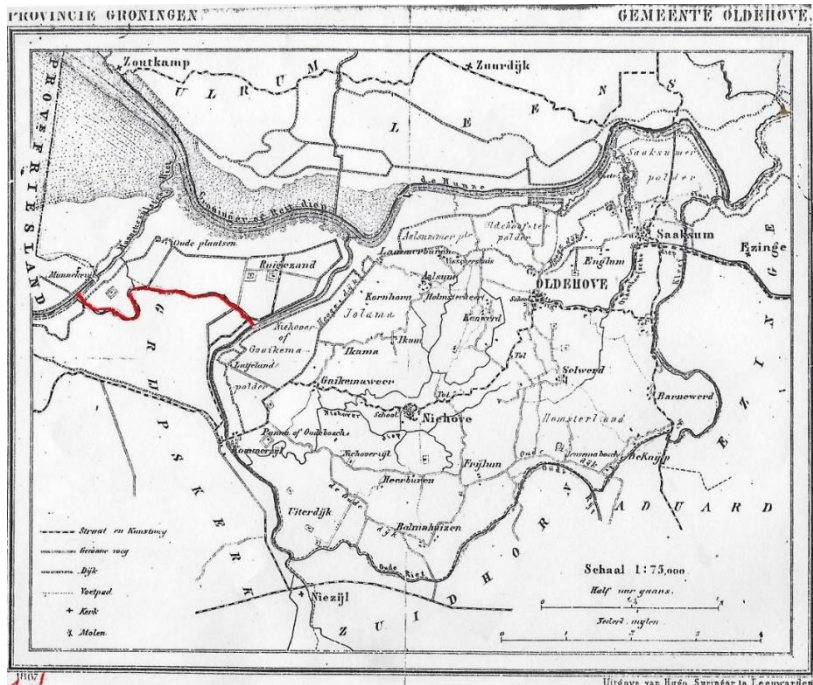
1560 de dijk die om de wierde liep, vanwege stormen was teruggelegd, is er tot 1877 nog bijna 1,5 m rond de wierde opgeslibd. Daardoor zie je nu dus alleen nog de top ervan. Op de wierde hebben 10 boerderijen gestaan. De bewoners waren verenigd in een z.g. *klauw* of *kluft* die behoorde tot de grietenij van Niehove. Belangrijke functies, zoals die van de grietman (rechter), gingen bij toerbeurt langs de belangrijkste heerden. Na een jaar kwam de functie in handen van iemand anders. Of je aan de beurt was en wanneer, stond in het klauwboek. Toen de bedijking beter werd en je niet meer op de wierde hoefde te wonen, werd de streek Jelamerburen genoemd en dat is verbasterd tot Lammerburen.

Oude Rijte/Riet

Het water waar het gemaal en de oude wierde aan liggen, wordt nu Kommerzijlster Riet genoemd, maar in oude akten 'Oude Rijte. Deze Oude Rijte of Riet mondde vroeger uit in de monding van de Lauwers, vlak bij het huidige Lauwerzijl. In 1739 werd besloten een kanaal noordwaarts te graven, die uitmondde in het Reitdiep. Dit werd uitbe-

steed in juli 1740. Op de kaart van 1741 staat de nieuwe afwatering getekend. Op deze kaart is in rood aangegeven hoe de rivier vroeger liep. In blauw het gegraven stuk naar het Reitdiep. Het groene deel is uitgegraven vanaf de verbeterde sluis bij Kommerzijl.

De oude loop van de Oude Rijke/Riet is nog zichtbaar in het landschap.
 Foto J.E. Haack